

ATATÜRK, TÜRK ALEMİNİN EN BÜYÜK DÜŞMANI KOMÜNİSTLİKTİR, DEDİ Mİ?

21 Haziran 2022

Yıldırım Koç

Sosyalizm ve/veya komünizme karşı olanlar, Atatürk'ün "Şurası unutulmamalıdır ki, Türk Aleminin en büyük düşmanı komünistliktir! Her görüldüğü yerde ezilmeli" dediğini ileri sürerler. Sosyalist gelenekten gelen bazı kişiler de, Atatürk karşıtlıklarının ve hatta düşmanlıklarının bir yan ürünü olarak, bu sözü sahiplenir ve bu iddianın doğru olduğunu savunur. Birinci gruptakiler, bu sözden hareketle sosyalizme ve komünizme karşı Atatürk'ten bir müttefik yaratmaya çalışırlar. İkinci gruptakiler de, bu sözlerde, Atatürk karşıtlığı ve hatta düşmanlıklarına bir gerekçe bulduklarını düşünürler. Bu sözler üzerinde böylesine garip bir ittifak oluşmuştur

Birkaç yazıda bu iddiaya ilişkin belgeleri sunacağım. Öncelikle belirteyim. Bu iddia doğru değil. Atatürk'ün bu sözü söylediği iddiasında bulunanların doğru söylemediği kanıtlandı. Yarınki yazımda bunun belgeleri sunulacak.

Atatürk'ün komünizmi düşman ilan eden böyle bir sözü yok, ancak sosyalizme ve komünizme olumlu baktığına ilişkin, güvenilir kaynaklarda yer alan belgelenmiş sözleri var. Atatürk'ün kendisinin bir Türkiye Komünist Fırkası kurdurduğunu ve bu örgütün Üçüncü Enternasyonal'e (Komintern'e) üyelik için başvurduğunu hatırlamak bile yeterli. Herhalde hiçbir kimse, Atatürk'ün bu davranışının ve aşağıda yer alan belgelenmiş açıklamalarının gerçekdışı olduğunu veya birilerini memnun etmek için yapıldığını ileri sürüp, Atatürk'e hakaret edemez.

Atatürk'ün, 1923-1938 döneminde ekonomide (imalat sanayi, madenler, demiryolları, kent içi ulaştırma, elektrik-gaz-su temini, vb) kamu mülkiyeti temelinde gerçekleştirdiği başarılar, sermayedar sınıfı denetim altında tutması, eğitim ve sağlık alanlarındaki kamucu girişimleri, insanları kulluktan kurtarma çabaları da anti-komünist bir kişinin yapacağı işler değildir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Lenin'e yazdığı 4 Ocak 1922 tarihli mektupta yer alan şu ifadeler de, düşündüklerinin ve daha sonra yaptıklarının bir özetidir: "Memleketimizi düşman işgalinden kurtardıktan sonra, niyetimiz, kamu yararı taşıyan büyük işletmeleri olabildiğince devlet eliyle yönetmek ve böylece, bir büyük kapitalistler sınıfının gelecekte memlekete hâkim olmasının önüne geçmektir." (Kaynak Yayınları, **Atatürk'ün Bütün Eserleri - ATABE**, C.12, s.211)

Bugün önce bazı sözlerini hatırlatayım.

Daha 1904 yılında, 23 yaşındaki Mustafa Kemal'in kendi el yazısıyla "Evela sosyalist olmalı, maddeyi anlamalı!" dediğini biliyoruz. (**ATABE-C.1**;13)

Kurtuluş Savaşı sürerken Anadolu'da 1920 yılının yaz başlarında Türkiye Komünist Fırkası olarak bilinen gizli bir örgüt oluşturuldu. Ankara ve Eskişehir'de örgütlenen bu gizli yapılanmanın başını Sovyet Rusya temsilcisi Şerif Manatof çekiyordu. Bu gizli örgüt, 7 Aralık 1920 tarihinde yasal gerekleri yerine getirerek Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (THİF) adıyla legale çıktı. Ancak 1921 yılı Ocak ayında Çerkez Ethem ayaklanması sırasında, THİF yöneticileri tutuklandı. 4 Ekim 1920 tarihinde Ankara'ya gelen Sovyet maslahatgüzarı Upmal Angarski, **24 Ocak 1921** günü Mustafa Kemal Paşa ile uzun bir görüşme yaptı. Sertçe geçen görüşmeye ilişkin Sovyet Rusya temsilcileri tarafından tutulan tutanaklara göre, Mustafa Kemal Paşa'nın bu konulardaki görüşleri aşağıda sunulmaktadır (**ATABE-C.10**;317-328):

"Burada kimseyi komünist olduğundan dolayı tutuklamıyorlar. Bütün tutuklamalar diğer suçlardan dolayı gerçekleştirilmiştir. (...) Biz, mücadeleyi başlatırken, halkı açık, net ve herkes için anlaşılır olan tek bir fikir etrafında topladık. Bu, milli bağımsızlık fikriydi. Şu anda Anadolu hükümetinin başka bir amacı yoktur." (s.323)

"Şahsi olarak ben ve yoldaşımdan birçoğu komünizmin taraftarıyız, ama hal ve şartlar, bizim bu konuda susmamızı gerektiriyor. Eğer ben, yarın komünist olduğumu açıklasam benim tesirimden eser kalmaz. (...) Rus komünistlerine karşı bir hareket yok. Sadece açık olarak Türkiye'nin dahili işlerine açıkça karışan Rus komünistlerine ve onların bazı partileri ile teşkilatlarına karşı bir hareket var.

Anlamak gerekir ki, komünizm bile Türkiye’de bizim işimizdir. Hiçbir ülke, önümüze komünist olmamız için şartlar süremez. Bu bizim hakkımız.” (s.324)

“Komünizm meselesi Türk halkı tarafından çözülmeli. Lenin ve Çiçerin resmi olarak, Radek ise özel görüşmelerimizde, komünizmin Türkiye’de her şeyden önce bu ülkenin evlatlarının işi olduğu görüşümüzü tamamen doğruluyorlar. Başka kuvvetlerin dahili işlere her müdahalesi ve her inkılap aşılama girişimi, mutlaka mukavemetle karşılaşacaktır ve galeyana neden olacaktır.” (s.324)

“Yeni kurulan komünist teşkilatların hepsinin engellenmesiyle ilgili bir talimat olduğunu duymadım. Talimat, sadece gizli çalışan teşkilatlara yöneliktir. Resmi olarak tanınan fırkalar arasında bulunan teşkilatlar, var olma hakkına sahiptir.” (s.325)

“Şimdiki karışıklığı komünizme karşı tepki olarak değerlendirmek yanlıştır. Zira TKF’ye karşı bir saldırı yoktur. Bu, THİF’in başında duran insanları ve onların dayatmaya çalıştıkları ithal komünizmini hedef alan bir cereyandır. **Türkiye’de, diğer ülkelere katienen benzemeyen, ülkemizin şartlarına ve özelliklerine uyan özel bir komünizme ihtiyaç vardır.**” (s.327)

Mustafa Kemal Paşa, kendi kontrolü altında kurulan Türkiye Komünist Fırkası’na ilişkin olarak da şu değerlendirmeyi yapıyordu: “TKF, yabancıların vaat ettikleri ithal komünizme karşı mücadele etmek, ayrıca ülkemizin özel şartlarına uygun olarak, komünizm görüşlerini ilmi esaslara dayanarak yayabilmek gayesiyle kurulmuştu.” ((ATABE-C.10;327)

Mustafa Kemal Paşa, 6 Şubat 1921 tarihinde *Hâkimiyeti Millîye Gazetesi*’nden Ruşen Eşref Bey’in “komünizm ve Rus dostluğu” konusundaki sorusuna da şöyle yanıt veriyordu: “Komünizm toplumsal bir meseledir. Memleketimizin hali, memleketimizin toplumsal şartları, dini ve milli ananelerinin kuvveti, Rusya’daki komünizmin bize tatbikine müsait olmadığı kanaatini teyit eder bir mahiyettedir. Son zamanlarda memleketimizde komünizm esasları üzerine teşekkül eden fırkalar da bu hakikati tecrübeyle idrak ederek faaliyetlerini tatil lüzumuna kani olmuşlardır. Hatta bizzat Rusların düşünürleri dahi bizim için bu hakikatin sabit olduğuna inanıyorlar. Dolayısıyla bizim Ruslarla olan münasebetlerimiz ve dostluğumuz ancak iki bağımsız devletin birlik ve ittifak esaslarıyla alakadardır.” (ATABE-C.11;37)

Mustafa Kemal Paşa, 13.9.1920 günü Türkiye Komünist Fırkası yöneticileri Mustafa Suphi Bey ve Mehmet Emin Bey’e, 15.6.1920 tarihli mektuplarına cevaben gönderdiği mektupta şunları yazıyordu:

“Büyük çoğunluğu rençber ve köylüden meydana gelen milletimiz, Batı’nın emperyalizm ve kapitalizm mahkûmiyetinden kendini kurtarabilmek için bunlara karşı birleşmiş olarak mücadele ve mübarezeye karar vermiştir ve bu kararını tatbik etmektedir. (...)

“Gerek şahsen ben ve gerekse bütün mesai arkadaşlarım çoğunluğu rençber ve köylüden ibaret olan milletimizin bağımsızlığını tesis ve temin yegâne gayesini takip etmekteyiz.

“Memleket ve milletimiz her taraftan emperyalist ve kapitalistlerin hücumlarına maruz bir halde olduğu gibi, fiilen bunlara iştirak eden İstanbul hükümetinin padişahına atfen memleket dahilinde çıkarılan devamlı karışıklıklardan doğan mahalli anlaşmazlıklara da karşı koymak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, milletin birlik ve mukavemetini ihlal edebilecek zamansız ve fazla teşebbüslerden sakınmak, milletimizin kurtuluşu açısından elzemdir. Bu lüzumu göz önünde bulunduran Büyük Millet Meclisi, toplumsal inkılabı sükûnetle ve esaslı surette tatbik etmektedir.

“Gaye ve prensip itibarıyla bizimle tamamen ortak olan Türkiye İştirâkiyûn Teşkilatı’ndan maddeten ve manen hakkıyla istifade edebilmeliğimiz için, teşkilatınızın sadece Büyük Millet Meclisi Riyaseti’yle irtibat tesis ve muhafaza eylemesi lazımdır. Türkiye dahilinde tatbik edilecek her türlü teşkilat ve inkılâplar ancak bu kanal vasıtasıyla yapılabilir.” (ATABE-C.9;328-329)

Mustafa Kemal Paşa, Sovyet Rusya temsilcileri M.Frunze ve İ.Abilov ile 25.12.1921 günü yaptığı görüşmede şunları söyledi:

“İnsanın insan tarafından sömürülmesi sistemi ortadan kaldırılmalıdır. (...)

“Birincisi, bizim halk gerek ekonomik gerek kültürel alanda geri kalmıştır. İkincisi; altı yüzyıl boyunca istibdat ile yönetilen halk, bu yönetim şekline alışmış ve onda; sultan hâkimiyetine ve hilafete dair belli bir bağnaz dünya görüşü oluşmuştur. Eğer biz o zamanlar Bolşevik harekâtından yana ajitasyon yapmış olsaydık, dış ve iç düşmanlarımız, ajanları aracılığıyla -ki, aramızda hiç de az değildir- aleyhimizde karşı ajitasyona başlardı ve bu suretle verdiğimiz mücadeleyi zayıflatırlardı. Bundan dolayı, bu konuda açık fikir söylemeksizin, iktidarı demokratik ve saf halkçılık ilkeleri esasına

göre bu yolda teşkilatlayarak kendi yönetim şeklimizi adım adım Sovyet sistemine yaklaştırdık. Şimdiki yönetim şeklimiz, diğer devletlerde mevcut olan yönetim şekillerinden hiçbirine benzememektedir. Eğer herhangi bir benzerlik söz konusu ise, sadece sizin Sovyetlere benzerlik olabilir. Ben büyük bir memnuniyetle söyleyebilirim ki, iki yıllık mücadelemiz sonucunda, sultanın ve eski yönetim şeklinin etkisi kesin olarak yok olmuştur. (...) Benim, her türlü prensiplerin uygulanması için ortam hazırlanması ve uygun bir zaman seçilmesi gerektiğine büyük inancım vardır. Zamanından önce yapılan hareketler başarılı olamaz, gericiliği ve karşı hareketi doğurur. Bu nedenle biz politikamızı tutarlı bir biçimde, safha safha bu yönde sürdürüyoruz. (ATABE-C.12;179,181)

Atatürk, açıklamaları ve davranışlarıyla, nihai olarak insanın insanı sömürmediği bir dünya arzuladığını ve Türkiye'ye özgü bir sosyalizm kurma konusunda önemli adımlar attığını göstermiştir.